

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1938 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om frihandel mellan Nordens stater.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 215, har herr *Lindhagen* hemställt, »att riksdagen — till främjande av det ekonomiska samförståndet i Norden — ville anhålla att Kungl. Maj:t måtte efter samråd med Nordens övriga sju stater överväga en sammanlutning av Nordens territorier helt eller åtminstone till en början vissa delar av dem till ett frihandelsområde eller något, som närmar sig en sådan konstellation».

Beträffande motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Av motionen synes framgå, att det ifrågasatta frihandelsområdet skulle omfatta Sverige, Norge, Danmark, Finland, Island, Estland, Lettland och Litauen.

Sedan tullförbindelsen mellan Sverige och Norge upphörde genom mellanrikslagens fall år 1897 har vid åtskilliga tillfällen frågan om ett närmande mellan de skandinaviska länderna (Sverige, Norge och Danmark) på det tullpolitiska området varit föremål för diskussion. Under världskriget ägde på det ekonomiska området ett fruktbart samarbete rum, medförande en betydande utvidgning av varuutbytet mellan de tre länderna. Efter kriget tillsattes inom de i alla länderna vid denna tid förefintliga traktatkommissionerna särskilda skandinaviska delegationer, vilkas uppgift skulle vara att uppgöra plan för det utredningsarbete, som det sedermera skulle ankomma på varje land för sig att bedriva till utrönande av möjligheterna att åstadkomma ett framtida ekonomiskt och särskilt handelspolitiskt samarbete de tre länderna emellan. Delegationernas verksamhet ledde till praktiskt resultat egentligen blott på en punkt, nämligen beträffande den skandinaviska förbehållsklausulen. År 1921 enades de tre länderna om att söka få klausulen införd i de traktater med främmande makter, som därefter komme att ingås. Så har också skett, och bestämmelse om förbehåll för åt de skandinaviska grannländerna medgivna förmåner har införts i flertalet traktater, som vart och ett av de tre länderna från denna tid avslutat med andra makter — dock ej med alla. Klausulen har i de svenska handelstraktaterna i allmänhet fått följande lydelse:

»I den mån bestämmelserna i denna traktat avse ömsesidig behandling såsom mest gynnad nation, skola de icke vara tillämpliga å de särskilda förmåner, som Sverige tillerkänt eller må komma att tillerkänna Norge eller Danmark eller båda dessa länder, så länge samma förmåner icke tillerkänts ytterligare någon stat.»

År 1934 upptogs åter frågan om en utvidgning av det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna. Häri inbegrepos nu även Finland och Island. Enighet rådde om att söka intressera regeringarna för saken, och sedan överläggningar ägt rum vid utrikesministermötet i Stockholm i september 1934 tillsattes under hösten samma år av vederbörande regeringar delegationer för främjande av det ekonomiska samarbetet mellan samtliga de fem nordiska länderna med hänsyn såväl till dessa länders inbördes ekonomiska relationer som till deras relationer mot yttervärlden. Delegationernas uppgift angavs skola vara att befordra samarbetet mellan Nordens länder på det ekonomiska och handelspolitiska området, varvid dels skulle beaktas möjligheterna för ett intensifierande av de nordiska ländernas inbördes varuutbyte, dels undersökas förutsättningarna för åstadkommande av ett intimare samarbete mellan länderna i och för bevakande av deras allmänna handelspolitiska intressen. Vid ärendets föredragning i statsrådet den 16 november 1934 anförde ministern för utrikes ärendena följande:

»Vid sammanträde i Stockholm den 6—7 sistlidne september mellan mig samt Danmarks, Finlands och Norges utrikesministrar konstaterades, att enighet rådde om lämpligheten att under regeringarnas medverkan söka i kontakt med näringslivet befästa och utveckla det ekonomiska samarbetet inom Norden. I anslutning härtill överenskom, att utrikesministrarna skulle hos sina regeringar anbefalla tillsättande för ändamålet av särskilda, mindre delegationer, efter det närmare samråd skett regeringarna emellan rörande delegationernas allmänna direktiv.

Sedan numera dylikt samråd ägt rum, anhåller jag att få anmäla frågan om tillsättande av en delegation för tillvaratagande för Sveriges del av möjligheter till utvidgat nordiskt samarbete på det ekonomiska området.

Jag har icke ansett det önskvärt eller lämpligt att på detta stadium närmare avgränsa delegationens arbetsuppgifter. Såsom allmän riktlinje för delegationen bör gälla, att dess arbete, vilket torde fullgöras under nära samråd med motsvarande delegationer i övriga nordiska länder, bör inriktas såväl på möjligheterna att befästa och utveckla det mellannordiska varuutbytet och de nordiska ekonomiska förbindelserna i övrigt som på en fortskridande koordination av de nordiska ländernas ekonomiska politik utåt.

Erinras må härvid, att de nordiska länderna var för sig äro i väsentlig grad hänvisade att söka avsättning för sina produkter å världsmarknaden och att deras inbördes varuutbyte måste skärskådas även i belysning av detta sakförhållande. I de leverades uppdrag bör ingå att taga befattning med frågor såväl inom statsverksamhetens som inom den privata verksamhetens område. Från regeringens sida skola spörsmål kunna underställas delegationen, men denna bör även äga att taga egna initiativ för att bringa frågor på det nordiska ekonomiska samarbetets område under regeringens liksom under näringsorganisationernas och övriga ekonomiska intressesammanslutningars eller enskilda företags prövning. Delegationen skall icke göra till sin uppgift att företaga vidlyftiga utredningar om förutsättningarna för ekono-

miskt samarbete i Norden utan omedelbart gripa sig an med de praktiska problem, stora som små, vilka hänvisas till den av regeringen, väckas från enskilt håll eller framkomma under delegationens eget arbete. Då en viss specialisering på de olika grannländerna torde bidra till att från början giva arbetet en praktisk karaktär, bör delegationen undersöka, i vad mån uti dess arbetssätt hänsyn må tagas till denna synpunkt. Närmare direktiv huru delegationens arbete bör ordnas torde ej böra komma i fråga, utan att delegationens medlemmar själva förut haft tillfälle till samråd samt därefter underställt regeringen sin uppfattning. Emellertid torde redan nu böra framhållas, att en viss kontinuitet bör givas åt delegationens verksamhet, exempelvis genom fastställande av visst erforderligt antal ordinarie plenarsammanträden per år. Delegationen bör därjämte äga möjlighet att vid behov anlita sakkunnige. Med motsvarande organisation i grannländerna bör kontakt från början etableras och delegationen torde bemyndigas att efter anmälan hos utrikesministern inbjuda till eller delta i konferens med grannländernas motsvarande organ. Huruvida i dylika konferenser böra delta flera eller färre ledamöter av delegationen bör för närvarande överlåtas åt den själv att bedöma. Skriftliga eller muntliga rapporter över delegationens arbete skola tid efter annan avgivas till mig. Arbetsuppgiftens art hänvisar delegationen att uppehålla nära kontakt ej blott med regeringen utan även med dess särskilda organ för utformande av handelspolitikens riktlinjer.»

Av motionen synes framgå, att motionären närmast ifrågasatt införande av ett frihandelsområde innefattande Nordens stater men att han, därest detta ej ginge att genomföra, önskade, att andra åtgärder vidtoges till främjande av nordisk samverkan på det tullpolitiska området. Den verksamhet, som bedrivs genom de i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge tillsatta delegationerna för främjande av det ekonomiska samarbetet, är enligt utskottets uppfattning ägnad att i viss mån tillgodose motionärens syftsmål. Dessa delegationer ha erhållit i uppdrag att i samråd med varandra undersöka de olika utvägar, vilka må stå till buds för ett främjande av samgåendet såväl på det tullpolitiska som på andra handelspolitiska och ekonomiska områden. Utskottet, som är övertygat om att ifrågavarande delegationer i sitt arbete uppmärksamma de möjligheter, som i förevarande hänseende må erbjuda sig, ävensom att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på dessa frågor, anser skäl icke föreligga för riksdagen att hos Kungl. Maj:t göra framställning om ytterligare åtgärder till främjande av det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska staterna. Utskottet hemställer därför,

Utskottet.

att motionen I: 215 av herr Lindhagen, om frihandel mellan Nordens stater, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1938.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Viktor Larsson, Wahlmark, Elof Andersson, Sjödahl, Velander, Ekman, Gustaf Björkman, Eilif Sylwan* och *Löfvander*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Björklund, Nylander, Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker*, *Ericson* i Boxholm, *Johanson* i Huskvarna, *Hammarlund** och *Blomquist**.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.